Hvad der sker, når legepladsen bliver til Den Mystiske Sump

Et litauisk forskningsprojekt[1] fulgte syv børnehaver, der havde forvandlet deres uderum til små, navngivne mikrouniverser – "Fuglenes Hus", "Insekternes Rige", "Labyrinten", "Bille-Bo", der alle var udformet på en måde, så de egnede sig til biotoper for de pågældende insekter eller dyr. I projektforløbet opdagede forskerne bag projektet opdagede, at børnene brugte de samme steder som natur-laboratorium, socialt frirum og eventyrlig legebane på én gang.[2]

Hvad fascinerer børnene allermest?

Det, der trak børnene tilbage igen og igen, var **kombinationen af det virkelige og det mulige**. I "Den mystiske sump" kunne de både balancere på brædder, samle orme i glas og digte historier om trolde, der sov under rødderne. Det er præcis i spændingsfeltet mellem fakta og fantasi, at børns nysgerrighed næres mest. Studiet beskriver, hvordan de ældste gik fra rolleleg til systematisk feltarbejde (lup, notesbog, optællinger), mens de mindste stadig undersøgte med hænder og næse.

Hvordan kan erfaringerne anvendes i en danskpædagogisk tradition?

1. **Giv stederne eventyrlige navne**
   Når et hjørne på legepladsen bliver til "Frøens hule" eller "Nissens Høj", får hjernen en fortællende krog at hænge oplevelser på. Neuropædagogisk forskning viser, at historier og navne skaber stærke følelses- og hukommelsesspor i barnehjernen. Børnene husker, vender tilbage – og begynder selv at digte videre.

2. **Tænk småt – men varieret**
   Litauerne byggede insekthoteller af gamle mursten, lod et hjørne gro vildt eller lagde en enkelt planke ud over en lavning, så der opstod en "sump". Pointen er variationen, ikke omfanget; hver lille biotop skaber nye spørgsmål: Hvorfor trives myrer dér, men ikke dér?

3. **Giv plads til spontan opdagelse**
   I studiet lå fagbøger, forstørrelsesglas og andre redskaber i en åben "opdagelses-kasse" ude i området. Det gjorde det legitimt og let for pædagogen at følge børnenes fund, mens interessen var til stede, i stedet afbryde legen for at hente noget indenfor.

4. **Lad børnene være meddesignere**
   Flere institutioner lod børnegrupper vælge det næste navn eller bestemme, hvor stien

[1] Makarskaitė-Petkevičienė, R. & Venskuvienė, N. (2021). *Kindergarten Outdoor Environment and Its Use in Developing Knowledge of Nature*, Sakarya University Journal of Education Faculty, 21(1), 72-83.

til “Labyrinten” skulle sno sig. Dette medejerskab fødte omsorg og ejerskab: Børnene begyndte fx spontant at reparere insekthotellet, fordi “det er vores”.

5. **Knyt rummet til familien eller lokalsamfundet**
   Projektet inspirerede også til inddragelse af andre betydningsfulde relationer: Fuglekasser bygget sammen med bedsteforældre eller en besøgsdag med den lokale naturvejleder gav ekstra hænder – men også levende historier om dyrearter og håndværk, som børnene kunne bygge videre på.

Betydningen af eventyrlige benævnelser

Navne er narrative genveje. Hver gang et barn siger “Skal vi mødes i Troldeskoven?”, kalder ordet billeder, følelser og tidligere oplevelser frem. Den mekanisme forankrer læring i en følelsesmæssig ramme, som hjernen lagrer langt bedre end løsrevne. Samtidig giver navne et fælles sprog mellem børn og voksne: Pædagogen kan spørge “Hvad tror I trolden spiser om vinteren?” og glidende skifte til biologisk observation af dyrespor eller frøstande.

Nye perspektiver for dansk praksis

Danske skov- og naturbørnehaver er allerede verdenskendte, men fortællingen fra Litauen viser et **lavpraktisk, lavbudget-greb**, der også virker på en asfaltfyldt institution midt i byen:

- En pallekasse med jord kan blive “Det Hemmelighedsfulde Bed”
- Fire hegnspæle og et tov tegner “Labyrinten”
- En balje vand sat ud en kold vinterdag (måske med perler, små plasticdyr eller lignende i) forvandler sig til “Søens Vinterdrøm”

Det handler mindre om areal og mere om **at facilitere oplevelser** – lægge mikroskopiske spor af undren ud, som børnene kan samle op. Her fungerer pædagogen som både *iscenesætter* og *forskningsmakker*, snarere end som guide med facitlisten.

Hvorfor overhovedet gøre besværet?

Erfaringer fra tilsvarende studier fra andre dele af verden vider hvordan børns sociale sammenhængskraft, fantasi og faglige engagement stiger markant i denne type dybe lege. Det litauiske studie føjer det vigtigste krydderi til opskriften: **fantasien som drivkraft for faglig fordybelse**. Når sumpen har en *heks*, og myretuen en *konge,* bliver børnenes spørgsmål både flere og dybere – og de fører til målrettede eksperimenter på børnenes betingelser.

Videre inspiration

Næste gang I går ud: Find et måske glemt eller gemt sted på legepladsen. Se jer omkring og spørg børnene:

"Hvad kunne dette sted hedde, hvis der boede nogen her under jorden? Nissens hule? Bænkebider-børnehave" - eller noget helt tredje.

Navnet, de finder på, er måske den hurtigste genvej til et uderum, der både rummer natur, leg, sprog og omsorg – i ét og samme greb.

Kilde

Makarskaitė-Petkevičienė, R. & Venskuvienė, N. (2021). *Kindergarten Outdoor Environment and Its Use in Developing Knowledge of Nature*, Sakarya University Journal of Education Faculty, 21(1), 72-83.